

## Частина перша

# Блондинка

*Розділ перший.*

*Білет № 514, серія 23*

Восьмого грудня минулого року викладач математики Версальського ліцею пан Жербуа відкопав у крамниці тандитника серед купи мотлоху маленьке бюрко з магоні<sup>1</sup> з безліччю шухлядок.

«Ось те, що мені потрібно на день народження Сюзанни», — подумав він. Але, позаяк, бажаючи потішити дочку, мав, проте, обмаль грошей, то, як водиться, поторгувався і врешті-решт сплатив шістдесят п'ять франків.

Поки вчитель повідомляв торговцю свою адресу, бюрко зауважив елегантно вбраний молодик, який крутився поряд.

— Скільки? — поцікавився він у тандитника.

— Продано, — відказав той.

— А чи... не цьому, бува, пану?

Пан Жербуа підняв капелюха і, тим більше задоволений покупкою від того, що вона привернула увагу ще когось, вийшов із крамниці.

Та не встиг він зробити вулицею і десяти кроків, як його наздогнав той-таки молодик і, знявши капелюха, люб'язно звернувся до нього:

— Дуже прошу мені вибачити, мосьє... Можливо, моє запитання здасться вам нескромним, але... ви спеціально шукали саме це бюрко?

— Та ні. Взагалі-то я шукав старі ваги для своїх фізичних експериментів.

---

<sup>1</sup> Червоне дерево.

— Отже, ви за нього не триматиметеся?

— Якраз навпаки.

— Тому, що це старовинна річ?

— Тому, що воно зручне.

— Якщо так, чи погодилися б ви обмінятися на таке саме зручне бюрко, і навіть у кращому стані?

— Це теж у пристойному стані, тож мінятися ні до чого.

— І все одно...

Вдачу пан Жербуа мав запальну, до того ж був схильний до підозріливості, тому сухо заперечив:

— Прошу не наполягати, месьє.

Але незнайомиць заступив йому дорогу.

— Не знаю, месьє, скільки ви за нього заплатили, проте згоден дати подвійну ціну.

— Ні.

— Тоді потрібну?

— Припиніть, будь ласка, — закричав нетерпляче учитель, — те, що належить мені, не продається.

Молодик зміряв пана Жербуа пильним поглядом, який мав би тому надовго запам'ятатись, і, ні слова не кажучи, різко повернувся й пішов геть. За годину бюрко завезли в будиночок учителя на дорозі до Вірофле. Той покликав доньку.

— Це тобі, Сюзанно, якщо, звичайно, сподобається.

Сюзанна, чарівне, життєрадісне створіння, кинулася батькові на шию і вицілувала його з таким захватом, ніби отримала королівський подарунок.

Того ж вечора, затягнувши за допомогою покоївки Гортензії бюрко до себе в кімнату, вона сама попротирала всі шухлядки й акуратно поклала туди документи, шабатурки на поштовий папір, свої листи, колекції поштових листівок та кілька штучок, які зберігала на пам'ять про кузена Філіпа.

Уранці наступного дня, о пів на восьму, пан Жербуа пішов до ліцею. О десятий, як завжди, його біля виходу вже чекала Сюзанна, і він звично зрадив, помітивши на тротуарі за огорожею її граційну фігурку й усмішку.

Додому вони пішли вдвох.

— Ну як твоє бюрко?

— Просто диво! Ми з Гортензією протерли всі мідні частини. Блищать, як золото!

— То ти задоволена?

— Ще б пак! Просто не знаю, як досі без нього обходилася.

Проходячи садочком перед будинком, пан Жербуа запропонував:

— Гайда, глянемо на нього перед обідом?

— Ну, звичайно, чудова думка!

Дочка першою підбігла сходами нагору, але, опинившись на порозі своєї кімнати, раптом скрикнула з переляку.

— Що трапилося? — пробелькотів пан Жербуа, входячи слідом за нею.

Бюро щезло, наче мильна булька.

Слідчого насамперед здивувала напрочуд проста техніка пограбування. За відсутності Сюзанни і покоївки, яка ходила на закупи, прибув побігач (його бляшку бачили всі сусіди) з візком, який залишив біля огорожі, та двічі подзвонив у двері. У сусідів, які вважали буцімто покоївка вдома, все це не викликало жодної підозри, тож незнайомиць зміг спокійнісінько зробити задумане.

Варто зауважити: ні єдиної шафи не зламали, жодної речі не чіпали. Навіть складничок Сюзанни, якого та залишила на мармуровій дошці бюрка, там і залишився, як і золоті монети на сусідньому столикові. Тобто злочин скоєно з чітким мотивом, і це робило крадіжку ще незрозумілішою. Нащо так ризикувати заради мізерної поживи?

Єдиним слідом, про який згадав учитель, був учорашній інцидент.

— Я відразу зрозумів, що моя відмова вкрай не сподобалася тому юнакові, й добре пам'ятаю, що вигляд у нього був загрозливий.

Правду казала баба, коли не брехала. Допитали торговця. Той не був знайомий ні з тим, ні з іншим. Що ж до бюрка, то хазяїн крамниці придбав його в Шеврез, на розпродажу після смерті власника, за сорок франків і вважав, що перепродав якраз за справжньою ціною. Подальші пошуки більше нічого не дали.

Однак пан Жербуа був переконаний, що йому завдали величезної шкоди. Звичайно ж, в одній із шухляд було подвійне дно, а там приховали скарб, і саме тому обізнаний з усім юнак діяв так рішуче.

— Бідолашний батько, — повторювала Сюзанна, — що б ми робили з цими грошима?

— Та як! З подібним посагом ти могла б претендувати на найкращі партії!

Сюзанна, яка не претендувала ні на кого, крім кузена Філіпа, котрий був досить жалюгідною партією, гірко зітхала. І життя у версальському будиночкові стало вже зовсім не таким веселим та безтурботним, як раніше; його охмарювали жаль і досада.

Минуло два місяці. І раптом одна за одною пішли неймовірні події, в будинок навідалася нечувана удача, а за нею — цілковита руїна!

Першого лютого о пів на шосту пан Жербуа, повернувшись із ліцею з допіру купленою дорогою вечірньою газетою, сів і, начепивши окуляри, взявся її переглядати. Політика його не обходила. Він перегорнув першу сторінку, і раптом в очі йому впало таке повідомлення:

«Третій тираж лотереї Асоціацій преси. Білет № 514, серія 23, виграв мільйон...»

Газета ковзнула на підлогу. Стіни перед очима пана Жербуа захитались, а серце його на мить зупинилося. Номер 514, серія 23, належав йому! Він купив білет випадково, бажаючи зробити послугу одному другу, бо не вірив у ласку долі, й ось тепер... виграв!

Швидше, блокнот. Авжеж, так і є, № 514, серія 23, записав, щоб не забути. Але де ж сам білет?

Він кинувся в кабінет на пошуки шабатурки з конвертами, між якими засунув дорогий білет, але раптом завмер на місці, знову неприємноючи, аж серце йому в'януло: шабатурки з конвертами там не було, і, що найжахливіше, цієї секунди він зрозумів, що не бачив її ось уже кілька тижнів! Кілька тижнів її не було перед очима на столі, за яким він зазвичай перевіряв учнівські зошити!

У саду зашурхотіли кроки по гравію. Він покликав:

— Сюзанно! Сюзанно!

Та кинулася до батька. Коли ж вона влетіла у кімнату, той придушено пробелькотів:

— Сюзанно... шабатурка... з конвертами...

— Яка?

— Та, що з Лувру... якось у четвер я купив її... вона стояла ось тут, край стола...

— Але ж згадай собі, тату... ми разом її туди клали...

— Коли?

- Увечері... ну, знаєш, напередодні...
- Та куди ж? Відповідай... я зараз помру...
- Куди? Та... у бюро.
- У вкрадене бюро?
- Так.
- У вкрадене бюро.

Він зовсім тихо, з якимось жахом знову повторив ці слова. Потім, узявши Сюзанну за руку, ще тихіше сказав:

- У ній, донечко, був мільйон...
- Ой, тату, а чому ти мені відразу не сказав? — наївно прошепотіла вона.

— Мільйон, — відповів батько. — Цей номер виграв у лотерею Преси. Приголомшені аж такою грандіозною втратою, вони, більше не годні вимовити ні слова, довго стояли поруч.

Нарешті Сюзанна зважилася заговорити:

- Послухай, тату, адже тобі все одно повинні виплатити.
- Як це? На якій підставі?
- А хіба потрібно подавати якісь докази?
- Ще б пак, чорт забирай!
- І у тебе їх нема?
- Є, звичайно, один.
- Ну ось!
- Та він якраз був у шабатурці.
- У зниклій шабатурці?
- Атож. І дістанеться приз комусь іншому.
- Але це буде жакливо! Подумай, тату, може, можна якось запро-тестувати?

— Звідки мені знати? Звідки знати? Та людина, мабуть, аж-аж сильна! У нього такі кошти! Згадай історію цього бюро.

Він раптом схопився і в розпачі тупнув ногою:

— Ні, ні, не вийде, не бачити йому цього мільйона, не бачити! Як він отримає? Зрештою, жодна спритність тут не допоможе, йому теж ці гроші не дістануться. Варто тільки прибути за виграшем, як його тут же схоплять! Ага! Подивимося, лебедику!

- Ти щось задумав, тату?

— Так, задумав обстоювати наші права, й обстоюватиму їх до кінця, кров з носа! Ми переможемо! Це мій мільйон, і я його не віддам!

І за кілька хвилин пан Жербуа взявся складати таку телеграму:

*«Керівникові банку» Земельний кредит», Париж, вулиця Капуцинів.*

*Я є власником білета номер 514, серія 23. Всіма законними способами протестую проти подання білета іншою особою.*

*Жербуа».*

Майже того самого часу до банку «Земельний кредит» надійшла друга телеграма:

*«Білет номер 514, серія 23 належить мені.*

*Арсен Люпен».*

Щоразу, коли беруся розповідати про одну з незліченних пригод, з яких складається життя Арсена Люпена, то завжди почуваюся трохи ніяково. Здається, будь-який, навіть найнепомітніший учинок нашого, як його мило називають, «національного злодія», відразу набирає найширшого розголосу; всі його подвиги незмінно обговорюють з різних поглядів і переказують один одному з усіма можливими подробицями, як ніби це героїчні справи.

Ну хто не знає таємничу історію Білявої дами, всі перипетії якої були відзначені крикливими заголовками в газетах, на кшталт: «Номер 514, серія 23!» або «Злочин на авеню Анрі Мартен!», «Блакитний діамант!» Який шарварок піднявся, коли в усе втрутився знаменитий англійський детектив Герлок Шолмс! Як розбурхала натовп боротьба двох великих знавців своєї справи! І яке пожвавлення починалося на бульварах, коли хлопчаки-газетоноші бралися вигукувати: «Арешт Арсена Люпена!»

Скажу, однак, на своє виправдання, що збираюся повідомити щось нове, а саме ключ до розгадки. Адже описані вище пригоди досі повиті завісою таємниці: постараюсь її відслонити. Перед нами читані й перечитані статті про цю справу, різні інтерв'ю тих часів, але розташовуватиму їх тим ладом, якого потребує з'ясування істини. А допоможе мені в цьому сам Арсен Люпен, люб'язність якого до мене воістину невичерпна. Ну і, звичайно, в даному разі незмінний Вільсон, друг і довірена особа Герлока Шолмса.

Усі ви пам'ятаєте, який вибух веселощів викликали опубліковані в газетах обидві телеграми. Одне тільки ім'я Арсена Люпена вже обіцяє сюрприз, розвагу для публіки. А публіка — це весь світ.

У «Земельному кредиті» відразу ж підняли всі документи і з'ясували, що білет номер 514, серія 23, Версальська філія «Креді Ліоне» продала такому собі майору артилерії Бессі. Втім, на той час майор упав з коня і загинув. Товариші його заявили, що незадовго до смерті він повідомив їм, що передав білет своєму другові.

— Цей друг — я, — стверджував пан Жербуа.

— Доведіть, — заперечував керівник «Земельного кредиту».

— Довести? Будь ласка. Щонайменше двадцять осіб скажуть вам, що ми з майором довго товаришували, зустрічалися в кафе на площі Арм. Саме там я одного разу, бажаючи виручити його, перекупив білет за двадцять франків.

— А свідки цього є?

— Ні.

— У такому разі, на чому ви базуєте свій протест?

— Є його лист до мене з цього приводу.

— Який лист?

— Він був пришпилений до білета.

— Покажіть.

— Та ж він теж був у вкраденому бюрку!

— Знайдіть його.

Листа подав якраз Арсен Люпен. У замітці, вміщеній в «Écho de France» (вона має честь бути офіційним органом Арсена Люпена, а він, за чутками, її основним акціонером), йшлося, що адвокату і консультантові нашого героя метрові Детіньяну було передано лист за підписом майора Бессі й адресований особисто Арсеніві Люпену.

Отакої солі за копійку: Арсен Люпен найняв адвоката! Арсен Люпен, згідно зі загальноприйнятим порядком, доручає вести свої справи одному з охоронців закону!

Журналісти кинулися до метра Детіньяна, впливового депутата від радикалів, людини кришталево чесної, любителя парадоксів, з тонким, злегка скептичним складом розуму.

Метр Детіньян не мав іще задоволення побачитися з Арсеном Люпеном, про що вельми шкодує, проте справді отримав від нього вказівки і, зворушений довіреною йому честю, збирається успішно захищати права свого клієнта. Адвокат розкрив допіру заведену справу і без наляків показав майорового листа. Він і справді доводив факт передачі

білета іншій особі, проте не містив імені нового власника. Там було написано: «Мій любий друже» — та й годі.

— «Мій любий друже» — не хто інший, як я, — стверджував Арсен Люпен у записці, доданій до листа майора. — І найкращий доказ цього, — що лист у мене.

Хмара репортерів перекочувала до пана Жербуа, який тільки і зміг, що повторити ті ж самі слова:

— «Мій любий друже» — не хто інший, як я. Арсен Люпен украв лист майора разом із лотерейним білетом.

— Нехай доведе! — відповідав Люпен журналістам.

— Але ж це він украв бюрко! — вигукував пан Жербуа перед тими ж самими журналістами.

А Люпен заперечував:

— Нехай доведе!

Чарівним, цікавим спектаклем був цей публічний поєдинок двох володарів лотерейного білета номер 514, серія 23! Репортери снують туди-сюди, Арсен Люпен байдужливо це спостерігає, а бідолашньому панові Жербуа, навпаки, на серці коти шкребуть.

Усі газети були повні голосінь цього сердеги. Зі зворушливою прямою оповідав він про свою біду.

*«Ви тільки подумайте, панове, адже мерзотник позбавив мене посагу Сюзанни! Мені особисто гроші не потрібні, а от Сюзанні! Зрозумійте, цілий мільйон! Десять разів по сто тисяч франків! О, я так і знав, у бюрку був справжній скарб!»*

Марно йому заперечували, що суперник, несучи бюрко, не підозрював, що в ньому захований лотерейний білет, що ніхто в жодному разі не міг передбачити такий великий виграш, пан Жербуа знай скиглив:

— Це ж треба! Інакше навіщо б йому красти якийсь паскудне бюрко?

— Воно, звичайно, не знати чому, але ж не для того, щоб заволодіти клаптиком паперу, ціна якого була тоді щонайбільше франків двадцять.

— Цілий мільйон! Він знав... Він усе знає!.. Ах, ви не уявляєте, що це за бандит! У вас же мільйон не вкрали!

Подібний діалог міг би тривати нескінченно. Але на дванадцятий день пан Жербуа отримав од Арсена Люпена послання з позначкою «конфіденційно», в якому з дедалі більшою тривогою прочитав:

# Зміст

|                                                        |                |
|--------------------------------------------------------|----------------|
| <b>Частина перша. Блондинка .....</b>                  | <b>4</b>       |
| Розділ перший. Білет № 514, серія 23.....              | 4              |
| Розділ другий. Блакитний діамант .....                 | 28             |
| Розділ третій. Герлок Шолмс розпочинає бойові дії..... | 48             |
| Розділ четвертий. Дещо починає прояснюватися .....     | 69             |
| Розділ п'ятий. Викрадення .....                        | 87             |
| Розділ шостий. Другий арешт Арсена Люпена .....        | 108            |
| <br><b>Частина друга. Єврейська лампа .....</b>        | <br><b>130</b> |
| Розділ перший .....                                    | 130            |
| Розділ другий.....                                     | 155            |